

Іванна ДОВБА,
*асистент кафедри міжнародного бізнесу,
менеджменту та логістики
факультету міжнародної політики, менеджменту та бізнесу
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

РОЗВИТОК ВЕНЧУРНОГО ІНВЕСТУВАННЯ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ. ДОСВІД ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Проаналізовано особливості розвитку капітальних вкладень підприємства, системно розглянуто цикл та етапи залучення венчурних інвестицій, проаналізовано переваги та недоліки венчурного капіталу, досліджено досвід найвідоміших венчурних фірм у Великобританії.

Ключові слова: венчурний капітал, венчурний капіталіст, венчурне підприємство, капітальні вкладення, ризиковий капітал.

Проанализированы особенности развития капитальных вложений предприятия, системно рассмотрены цикл и этапы привлечения венчурных инвестиций, проанализированы преимущества и недостатки венчурного капитала, исследован опыт самых известных венчурных фирм в Великобритании.

Ключевые слова: венчурный капитал, венчурный капиталист, венчурное предприятие, капитальные вложения, рискованный капитал.

The features of the development of capital investment of company are analyzed, systemically considered the cycle and stages of implication of venture capital investment, analyzed advantages and disadvantages of venture capital, explored the experience of best-known venture capital firms in the UK.

Keywords: venture capital, venture capitalist, venture company, capital investments, risk capital.

Актуальність дослідження. Світовий досвід свідчить, що країни, які послідовно забезпечують безперервний та якісний трансферт наукових знань у нові технології та виробу, отримують значні переваги в забезпеченні стійких темпів економічного розвитку. У свою чергу розвиток підприємства передбачає залучення венчурного капіталу як необхідного атрибуту. Венчурний капітал за певних умов може стати ефективним джерелом фінансового забезпечення наукових розробок та перетворення їх на конкурентоспроможний продукт, що обумовлює актуальність теми статті.

Мета статті. Метою написання наукової роботи є дослідження теоретико-методологічних засад розвитку венчурного інвестування на основі аналізу досвіду венчурних компаній Великобританії з метою забезпечення ефективної діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу. Венчурний капітал розуміється як «ризиковий капітал». Його можна визначити як капітал, який вкладається в проект, де є справедлива частка ризику, що виникає при інвестуванні. Цей ризик в основному стосується або майбутнього прибутку, або регулярного і послідовного потоку грошових коштів для інвестицій. Кращим прикладом для процесу венчурного інвестування є вкладання коштів в акції або капітал [5]. У процесі венчурного інвестування є шанси отримати високу віддачу. Проте, існує величезний ризик при інвестуванні в акції. Але є приказка: ні ризику, ні винагороди. Таким чином, щоб добре заробити, доведеться припустити деяку частину ризику.

Кожна людина, а не тільки інвестор, говорить: «коли ви інвестуєте капітал кудись, завжди краще дізнатися більше про об'єкт і зробити кілька досліджень, перш ніж приймати будь-які рішення та ініціювати інвестиції» [5].

Для процесу капітальних вкладень підприємства необхідно застосовувати кілька важливих моментів, а саме:

- венчурний капітал дуже відрізняється від традиційного банківського та інвестиційного процесу венчурного капіталу, а також ніде не пов'язаний;

- інвестиційний процес венчурного капіталу ідеально відповідає сучасним соціально-економічним потребам і привносить значний позитивний вплив на економіку;

- процес венчурного інвестування капіталу веде до створення нових галузей;

- венчурний капітал інвестиційного процесу несе в собі високий ризик, але в той же час він створює і приносить більше доходів, ніж будь-які інші традиційні інвестиційні процеси;

- венчурний капітал інвестиційного процесу в основному зосереджений у бік бізнесу, орієнтованого на громадян;

- венчурний капітал інвестиційного процесу в той же час являє собою процес, орієнтований на зростання і вихід. Крім того, він також орієнтований на міжнародний рівень;

- інвестиційний процес венчурного капіталу вперше почався в США, і сьогодні він дозрів в континентальній Європі. Навіть Азія і Південна Америка не є далеко позаду і також використовує процес капітальних вкладень з підприємства [1, с.100];

- венчурний капітал інвестиційного процесу і починає використовуватися після вибору бізнесу або підприємства, в який венчурні капіталісти інвестують, що може бути маленьким або новим в природі. Проте вкрай важливим є розрізнити ці підприємства на ті, що мають потенціал для зростання в найближчому майбутньому, та на ті, що не мають. Якщо так, то процес венчурного інвестування може бути насправді довгостроковою метою;

- зразки процесу капітального інвестування показують, що венчурні капіталісти зазвичай вважають за краще або в основному вкладати свої гроші на ринку десь між 3 і 7 роками;

- фірми, що займаються цією діяльністю, шукають гроші для інвестицій з різних джерел. Більшість фірм Великобританії, особливо інституційних інвесторів, витягують кошти із зовнішніх джерел, таких, як пенсійні фонди і страхові компанії [2, с.67].

Типовий цикл венчурних інвестицій передбачає зростання капіталу, моніторинг грошових потоків і вихід. Всі під-

приємства мають потребу в грошах для зростання та їх бізнес-моделі не завжди відповідають традиційним банківським правилам. Як наслідок, високий ризик, пов'язаний з такого роду бізнесом, має місце в діяльності венчурних капіталістів.

Венчурні капіталісти шукають нові підприємства і стартапи, які мають величезний потенціал зростання. Високий елемент ризику, пов'язаний з цим видом інвестицій, компенсується високою очікуваною прибутковістю.

Венчурний капітал, що інвестується, не є кредитом. Фірми, які мають потребу у великій кількості грошей, можуть отримати гроші для зростання від венчурних фірм і реалізовувати проекти своєї мрії. Венчурні інвестиції вигідні для обох сторін.

Команда венчурних капіталістів тісно співпрацює з бізнесом, в який вони інвестують. Вони стежать за прогресом фірми і беруть участь у процесі прийняття важливих рішень про діяльність компанії. Інвестиції венчурного капіталу ідеально підходять для того, щоб катапультиувати бізнес в інший вимір розвитку, і ніколи не буває занадто пізно для цього [5].

Є деякі основні переваги, пов'язані з венчурними інвестиціями. Через процес пошуку фонду венчурного капіталу компанія повинна пройти безліч перевірок, які принесуть велику цінність для компанії на всіх етапах, а саме:

1. *Підвищення довіри до бізнесу* – бізнес-план, затверджений інвестиційним фондом венчурного капіталу, додасть до процвітання бізнесу. Венчурний капіталіст не схвалює бізнес, який не має чіткого та інноваційного бізнес-плану.

2. *Консультування експертів з управління бізнесом* – майже всі венчурні інвестиційні компанії мають експертів-консультантів, які добре розбираються в менеджменті та управлінні бізнесом. З бажанням знайти фінансування доведеться пройти через консультантів, які будуть радити і направляти до професійної орієнтації. Предметний експерт в своїй області бізнесу буде розбиратися з бізнес-планом і надаватиме деякі безцінні матеріали, які допоможуть у подоланні всіх прогалин підприємницької діяльності. Оскільки успіх бізнесу впливає

в значній мірі на венчурних капіталістів, то потрібно слідкувати за тим, щоб всі необхідні кроки були зроблені.

3. *Участь в управлінні* – венчурні інвестиційні компанії також будуть мати причетність до усіх питань, пов'язаних з управлінням, і оскільки вони вклали капітал в компанію, вони в значній мірі впливатимуть на управлінські рішення. Такі компанії венчурного капіталу керують об'єктами свого інвестування через досвідчених ветеранів у відповідних галузях бізнесу.

4. *Вирішення проблем, пов'язаних з ресурсами та податками* – інвестиційні компанії будуть сприяти організації у вирішенні цих проблем. Правові питання, документи та будь-які інші проблеми, пов'язані з заробітною платою та різноманітними податками, вирішуються інвестиційними компаніями, знижуючи половину навантажень, пов'язаних з усіма цими процесами [4].

У цілому інвестиційний венчурний капітал є найкращим засобом започаткування свого бізнесу і успішного запуску в безпечному режимі.

Основним недоліком венчурного фінансування є те, що через високий ризик такий капітал надається під вищою відсоток, ніж банківський кредит, а в деяких випадках, пов'язаних із збільшенням гарантії проти нецільового використання вкладених коштів, венчурні інвестори можуть залишатися співвласниками підприємства, створеного під перспективний інвестиційний проект, протягом всього життєвого циклу освоєння продукту. В цьому випадку вони розраховують на одержання дивідендів з очікуваних прибутків.

Також недоліком для інвестора є великі затрати свого власного часу, адже роль інвестора в успішному розвитку проінвестованої компанії не обмежується лише своєчасним фінансуванням, а включає одночасно інвестування власного досвіду ведення бізнесу та ділових зв'язків, які сприяють розширенню діяльності компанії, появі нових контактів, партнерів та ринків збуту. Оскільки вирішальна роль в успішності венчурного проекту належить не стільки ідеї, яка лежить

в основі продукту або технології, скільки якості управління проектом, тож венчурного капіталіста менше цікавлять тонкощі наукової ідеї, при цьому він приділяє значну увагу детальній оцінці потенційних можливостей капіталізації цієї ідеї та організаційних здібностей керівника та управлінського персоналу компанії.

Венчурний капітал завжди допомагав у зростанні багатом компаніям на ранніх стадіях розвитку. Найчастіше обирають ті галузі, що спираються на високі технологічні інновації, як ІТ, програмне забезпечення та біотехнології.

Як правило, венчурні інвестиційні можливості в цих галузях будуть виникати після того, як початкове фінансування зроблено і очікується перша віддача інвестицій через подію, що викликала певний стрибок у розвитку. Ця подія може бути реалізована через першу публічну пропозицію (ІРО). Деякі з найбільш популярних венчурних інвестиційних можливостей виникають поряд з фінансуванням бізнес-ангелів, а також інші варіанти зародкового фінансування [2, с.68].

Венчурні інвестиції в невеликих компаніях, як правило, пов'язані з більш високим ризиком, але інвестиції в невеликі компанії з відносно менш зрілими операціями пропонують контроль над рішеннями, які будуть зроблені Радою директорів. Крім того, ці види венчурних інвестиційних можливостей також включають можливість придбати у власність перспективні компанії.

Для венчурних капіталістів з усього світу, які шукають інвестиційних можливостей з високою віддачею від інвестицій, є індійський і китайський ринки.

Причиною наявності венчурних інвестицій на цих ринках є розвинута інфраструктура. Крім того, той факт, що ці компанії покладаються на впровадження нових технологій, щоб запропонувати передові продукти і послуги, є однією з основних причин наявності можливостей венчурного інвестування капіталу. Індійські та китайські ринки здебільшого орієнтовані на експорт, що приносить більше прибутку, робить різні венчурні інвестиційні можливості особливо привабливими.

«Той, хто дивиться в майбутнє, щоб отримати вигоду з різних венчурних інвестиційних можливостей, повинен також зосередити увагу на різних інтернет-компаніях» [4]. Ці компанії мають дуже високий потенціал з точки зору загального прибутку від вкладання венчурного капіталу. Ці компанії представляють деякі з кращих можливостей венчурного інвестування капіталу по всьому світу. В основному, азіатські Інтернет-компанії, особливо індійського та китайського походження, можуть впевнено запропонувати деякі з найприбутковіших венчурних інвестицій. Відомо, що вони пропонують прекрасну віддачу від інвестицій. Це відбувається через масштабне зростання Інтернет-сектору в цих країнах і створення нових компаній, що буде сприяти подальшому зміцненню позицій на ринку.

У другій половині останнього десятиліття також можна було побачити зростання деяких венчурних інвестиційних можливостей в секторі відновлюваних джерел енергії. Придумано безліч галузей, які виробляють чисті, стійкі і поновлювані джерела енергії за допомогою екологічно чистих технологій. Управління енергоспоживанням також є важливою сферою з точки зору інвестиційних можливостей венчурного капіталу.

Розглянемо деякі з найвідоміших фірм венчурного капіталу у Великобританії:

Adams Street Partners – приватний інвестор в акціонерний капітал, фірма з управління на глобальному рівні, яка пропонує кілька комплексних рішень для інвесторів. Він має репутацію одного з найбільш впливових фірм венчурного капіталу у Великобританії з широкою базою знань в галузі фінансів та управління. Він має дисциплінований інвестиційний підхід, який цінує якість понад усе. Він має 40 років досвіду.

Advantage Capital – середньоринковий приватний інвестор, який має власний досвід участі в інвестуванні капіталу близько 50 років. Він спрямований і обіцяє досягти вище середнього рівня прибутковості для всіх своїх лояльних інвесторів орендувавши з інвестиційної стратегії. Це одна з неба-

гатьох фірм венчурного капіталу в Великобританії, які підняли близько трьох інвестицій, а також вклали свій капітал для реалізації у сім інвестиції.

Atlas Venture – каталог фірм венчурного капіталу у Великобританії, які спеціалізуються в інвестуванні у інноваційні незахищені технології, а також у науку інновацій. Він складається з кращих фахівців з управління, щоб допомогти інвесторам вирішити великі проблеми на ринку.

Advent International – глобальна приватна інвестиційна фірма, яка дає великий доступ до компаній, що шукають не тільки інвестиції, а й досвід, великі мережі і ресурси. Вона може пишатися досвідом роботи понад 25 років, протягом яких вона була на передовій міжнародного інвестування.

Amadeus Capital Partners Limited є однією з кращих венчурних фірм у Великобританії. Вона вкладає в кілька технологій у різних галузях промисловості. З досвідом від 1997 року, фахівці управління мають унікальні навички, щоб визначати і заохочувати різні високотехнологічні компанії, які зобов'язані прийти в майбутньому.

Alchemy є однією з фірм венчурного капіталу у Великобританії, які спеціалізуються на підготовці власних коштів для бай-інів, викупів і придбання боргів, а також використовує інші спеціальні можливості. Alchemy також розширила свої функції в Індію із запуском консультативного фонду бізнес-капіталу розвитку в країні.

Bain & Company є світовим бізнес-лідером і стратегічно-консалтинговою фірмою, яка має офіси практично у всіх великих містах Великобританії. Bain & Company є однією з небагатьох венчурних компаній у Великобританії, які допомагають управлінню приймати важливі рішення з різних профільних питань, таких як стратегія, злиття, поглинання, операції, організації і технології.

Barclays Capital є підрозділом банківсько-інвестиційних послуг Barclays Bank PLC, який налічує понад 25 000 чоловік. В якості одного з венчурних фірм у Великобританії вона виходить на глобальний ринок з його ефективними консуль-

таційними послугами, а також здійснює розподіл енергії для задоволення потреб інвесторів. Barclays Capital гарантує забезпечення рішення всіх ваших стратегічних потреб консультування, управління ризиками та фінансування.

BC Partners є провідною приватною інвестиційною компанією, яка виконала активну роль у розвитку великого ринку на викуп протягом більше 20 років. Фірма працює в якості однієї з основних фірм венчурного капіталу у Великобританії через офіси в Європі та Америці, таким чином набуваючи бізнес в країнах Європи, що розвиваються. BC має досвід інвестування в 74 компанії.

Bridgerpoint має гідне ім'я в каталозі фірм венчурного капіталу у Великобританії в якості великої міжнародної приватної інвестиційної групи, яка зосереджується на провідних середніх ринкових підприємствах. Крім того, вона також працює з управлінням компаній, щоб допомогти компаніям. Має 25-річний досвід в області управління і фінансів.

Arle – недавно створене приватне партнерство акціонерного капіталу, спрямоване на придбання підприємств в промисловому, енергетичному секторах і сфері послуг. Його мета – стати одним з найбільших венчурних компаній у Великобританії, що має великий досвід роботи і команду для управління інвестиціями для глобальної бази інвесторів [5].

Аналізуючи досвід країн, у яких венчурне інвестування має високий ступінь розвитку, можна зробити висновок, що найбільша ефективність цього напряму зосереджена на стадії становлення високотехнологічних фірм, метою яких є реалізація проектів з максимальною доходністю і водночас реальним ризиком. Увага венчурних інвесторів зосереджується на фірмах, які за невеликий період часу здатні значно збільшити рівень капіталізації компанії. Слід зазначити, що інвесторів в першу чергу цікавить збільшення вартості фірм на фондовому ринку. Це незмінно приводить до того, що зростає і вартість частки інвестора [3].

Таким чином, венчурне інвестування пройшло шлях від інвестування ризиків інноваційних підприємств до станов-

лення системи венчурного капіталу. Система орієнтована на весь цикл, починаючи з розробки технологій, продовжуючи виробництвом і реалізацією товарів, новітніх технологій та інноваційних ідей. Така система оптимальна в поєднанні технологічного потенціалу і бажання інноваційного розвитку з великими фінансовими ресурсами та сучасними методами управління.

Україна шляхом використання власного науково-технічного потенціалу може досягти значного економічного розвитку. В процесі глобалізації найбільшу увагу треба зосереджувати на прискореному розвитку галузей економіки, які є високотехнологічними та конкурентоспроможними. Для цього повинен бути трансформованим сам господарський механізм. Важливу роль мають відіграти організаційні форми малого розміру – інвестиційні фонди, венчурні компанії, а також компанії, які є відгалуженнями великих підприємств. Саме розвиток венчурного підприємництва повинен сприяти розробці нових технологій, послуг та власному виробництву конкурентоспроможних товарів. Це дозволить поєднати інноваційне та фінансове підприємництво, а також сприяти просуванню венчурними фірмами і фондами на ринок нових товарів та забезпечувати їх виробництво.

Висновки. Венчурний капітал відрізняється від традиційних джерел фінансування, тому що він орієнтований на молоді, швидко зростаючі компанії; інвестує акціонерний капітал, а не борг; приймає більш високі ризики в обмін на більш високу прибутковість та віддачу; має довший інвестиційний горизонт, ніж традиційне фінансування; активно відстежує портфоліо компаній шляхом впливу на раду директорів.

Підсумовуючи викладене вище, слід зазначити, що венчурна діяльність носить суперечливий характер і має як переваги, так і численні недоліки, які були описані вище. І не завжди перші можуть гідною мірою компенсувати наслідки останніх. Так, для венчурного капіталіста можливість отримання надприбутків практично нівелюється статистикою, яка оцінює лише 20% венчурних проєктів як прибуткові і

лише 5% – як надприбуткові. У пошуку надприбутків венчурний капіталіст може перебувати все своє активне життя, так і не дочекавшись успіху. У свою чергу реципієнти цього виду грошових вливань втрачають свободу дій, що не завжди позитивно відбивається на бізнесі, адже бізнес – донор, який, перехоплюючи частину управління за свій капітал, не завжди вдається в тонкощі процесу виробництва і подальшого технологічного доукомплектування продукту, що може негативно вплинути на продукт у довготривалій перспективі.

Подальшого дослідження та розвитку потребують такі аспекти функціонування венчурного капіталу, як державне регулювання та визначення ефективності венчурного фінансування, під час чого мають оцінюватися економічний, соціальний, технологічний, екологічний ефекти.

Список використаних джерел

1. Матей В.В. Венчурне інвестування в США: становлення, розвиток, сучасні тенденції / В.В. Матей // Зовнішня торгівля: право та економіка. – Науковий журнал. – 2009. – № 4 (45). – С. 100 – 105.
2. Піратовський Г.Л. Бізнес-ангели як джерело формування венчурного капіталу / Г.Л. Піратовський // Наука та інновації. – 2008. – № 3., Т. 4. – С. 67 – 68.
3. Шатирко Д. В. Оцінка світового досвіду венчурної діяльності та його адаптація до реалій української економіки / Д.В. Шатирко // Економіка. Управління. Інновації. Випуск № 1 (13) 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Documents%20and%20Settings/Admin /%D0%9C%D0%BE%D0%B8%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/eui_2015_1_43.pdf
4. Alternative Investments - The Stages in Venture Capital Investing [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.investopedia.com/exam-guide/cfa-level-1/alternative-investments/venture-capital-investing-stages.asp%20>
5. Venture Capital Investment[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.capital-investment.co.uk/venture-capital-investment.php>